

Ο Κώστας Γεωργουσόπουλος
για την "Πατρίδα των καιρών" του Γ. Δουατζή

(ομιλία κατά την παρουσίαση του βιβλίου στην Τεχνόπολη στις 2 Δεκ. 2010)

Έχω ένα μεγάλο προνόμιο. Ο Γιώργος Δουατζής υπήρξε μαθητής μου, πριν από πολλά χρόνια. Από τα δεκαεπτά του χρόνια, που τον γνώρισα, μέχρι σήμερα παρακολουθώ την πορεία του. Την παρακολουθώ με αγάπη, συχνά με θαυμασμό. Γιατί όντως μέσα σε μια δύσκολη εποχή, μέσα σε συμπληγάδες - και πολλές φορές από την πλευρά του με ανάληψη θέσεων ευθύνης τέτοιες, που θα μπορούσε κανείς να περιμένει ότι θα είχε παραμερίσει λιγάκι και τις ευαισθησίες του και τον τρόπο να εκφράζεται με αυτές - μπόρεσε και επιβίωσε πάντα τρυφερός, πάντα καίριος.

Η "Πατρίδα των καιρών" είναι μία βόμβα στα θεμέλια όλου αυτού του σαθρού οικοδομήματος, που σήμερα είμαστε υποχρεωμένοι να το στηρίζουμε με τις ασθενείς μας πλάτες εμείς οι συνταξιούχοι. Μίλησα για έναν τρυφερό, ευαίσθητο άνθρωπο που είναι ο Γιώργος Δουατζής, αλλά ομολογώ ότι με αιφνιδίασε ο θυμός του. Η "Πατρίδα των καιρών" είναι ένα θυμωμένο, ένα οργισμένο βιβλίο. Και ως εκ τούτου, ξανασυνάντησα τον Δουατζή των δεκαεπτά ετών, διότι αυτό είναι ένα εφηβικό βιβλίο και σήμερα πιθανόν μόνο κάποιοι έφηβοι μπορεί να εξεγείρονται.

Το βιβλίο αυτό είναι μια ελεγεία με την αρχαία σημασία της λέξεως, διότι η ελεγεία στην πρώτη περίοδο της ποιητικής μας παράδοσης ήταν πολιτική ποίηση. Οι μεγάλοι εκείνοι ελεγιογράφοι μεταξύ των οπιοίων και ο Σόλων, ήταν άνθρωποι οι οποίοι ξεθεμέλιωναν τα παραδοσιακά, έκαναν βαθειά κριτική στους θεσμούς, άνοιγαν καινούργιους δρόμους στη σκέψη, αλλά ήταν άτεγκτοι με τους συμβιβασμούς. Το βιβλίο του Γιώργου Δουατζή, είναι ένα θυμωμένο βιβλίο, αμείλικτο με ό,τι σήμερα συμβαίνει δίπλα μας, με ό,τι έχει συμβεί και με ό,τι πιθανόν μας περιμένει. Ομολογώ ότι με αιφνιδίασε. Αυτό είναι μια επιστροφή στη μεγάλη ελεγειακή ποίηση που στο παρελθόν δόξασε αυτόν τον τόπο.

Πρέπει να ομολογήσουμε ότι τα τελευταία χρόνια έχουμε πάρα πολλούς σημαντικούς ποιητές, αλλά ιδιωτεύουν, έχουν απελπιστεί πιθανόν από τα πράγματα μέσα στα οποία ζουν, γι αυτό έχουν κλειστεί σε ένα περίεργο κουκούλι, ασχολούνται πια με τα ιδιωτικά, ασχολούνται με τα πάθη τους, ασχολούνται με τις ενοχές τους, ασχολούνται μερικές φορές ακόμα και με τις ουτοπίες τους. Αλλά αυτός ο τόπος από την εποχή του Κάλβου μέχρι και την εποχή του Ελύτη έκανε ποίηση εξωστρεφή και όχι εσωστρεφή. Ποίηση - και επιτρέψτε μου να το πω ως άμυνα για οτιδήποτε ακούγεται σήμερα εναντίον της έννοιας - πατριωτική ποίηση. Και πατριωτική ποίηση, είναι αυτή που υπερασπίζεται τα τιμαλφή αυτού του τόπου. Δεν είναι ιδεολόγημα, τα τιμαλφή, ό,τι πολυτιμότερο συγκροτεί αυτό που ονομάζεται Ελλάδα, σε αυτόν τον ταλαιπωρημένο μυχό της Ευρώπης.

Ο Γιώργος Δουατζής έγραψε ένα θυμωμένο βιβλίο. Τα σαράντα τρία αυτά ποιήματα, ουσιαστικά αποκαλύπτουν όλη τη σήψη αυτού του καθεστώτος, πολιτικού, κοινωνικού και πνευματικού. Τίποτα δεν ήταν ποτέ ανεξάρτητο. Κάθε φορά, οι ακμές και οι παρακμές ενός λαού ή μιας εποχής ολόκληρης, ήταν σύνθετες με όλη αυτή τη διαστρωμάτωση των εκδηλώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας, στον πολιτισμό, στην οικονομία κλπ.

Βρισκόμαστε στο βυθό και αυτή είναι η αναζήτηση μιας πατρίδας μέσα στους καιρούς και όχι αυτό που εγκαταλείψαμε, την αιώνια επικαιρότητα της πατρίδας. Όταν λέμε πατρίδα - συγχωρέστε με εμένα που είμαι λιγάκι μανιακός με τις έννοιες - η λέξη πατρίδα δεν έχει καμιά σχέση με τη μεταφυσική που πήρε η έννοια αυτή και

κάποια στιγμή δημιούργησε ακόμα και τρομοκρατία των εννοιών. Η λέξη πατρίς στην αρχαιότητα ήταν επίθετο κατά παράλειψη του ουσιαστικού γαία. Ήταν η πατρίς γαία. Η γη του πατέρα μου. Εκεί που έχτισε, που μόχθησε, που έζησε, που πέθανε, που θάφτηκε. Αυτά είναι χειροπιαστά πράγματα και σε αυτά τα πράγματα σήμερα έχουμε γυρίσει την πλάτη.

Ο Δουατζής ξεκινώντας από μια τέτοια εφηβική εξέγερση, γράφει ένα ποίημα απελπισίας στο βάθος. Δεν βλέπω να νιώθει ότι υπάρχει ελπίδα, αλλά αισθάνεται την υποχρέωση να το φωνάξει, ότι αυτός βλέπει την εποχή θεόγυμνη κι απελπισμένη. Δεν θέλει να βαυκαλίζεται ότι υπάρχουν λύσεις. Τουλάχιστον ας συνειδητοποιήσουμε μέσα από αυτήν την ποίηση ότι βρισκόμαστε στην άκρη του γκρεμού. Αν υπάρχει σε αυτόν το γκρεμό η δυνατότητα, όπως έλεγε ο Παλαμάς να ξαναφυτρώσουν τα παλιά μας τα φτερά τα μεγάλα, εγώ θα το ευχηθώ και θα περιμένω ίσως αργότερα, μια παλινωδία του Γιώργου Δουατζή.